

Šis, specialusis, žurnalo „Darbai ir dienos“ numeris skirtas transformacijos temai – Europos universitetų vizijoms ir Europos ateičiai. Europai tenka spręsti sudėtingas sparčiai besikeičiančio pasaulio problemas, kurios lemia tiek švietimo institucijų socialinę transformaciją, tiek individualios ir kolektyvinės tapatybės permainas. Turtinga savo istorijos, kultūrų ir kalbų paveldu Europa ieško subtilios pusiausvyros tarp įvairių tradicijų išsaugojimo ir XXI amžiaus transformacijų. Universitetai, kaip intelektualinių tyrimų bastionai, lavina studentus per savęs pažinimo ir kritinio įsitraukimo į juos supantį pasaulį. Todėl tarpvalstybiniai įvairių Europos Sąjungos šalių aukštojo mokslo institucijų susivienijimai, išpareigojantys dalytis bendra strategija kuriant Europos švietimo ateitį, yra itin svarbūs globalių pokyčių laikotarpiu. Būtent šiomis aplinkybėmis Europos universitetų aljansas „Transform4Europe“ (toliau – T4EU) atlieka savo svarbų vaidmenį – kuria ilgalaikę viziją ir bendradarbiavimą skirtinguose organizacijų lygmenyse ir įvairiose veiklos srityse, pradedant dėstymu, moksliniais tyrimais ir baigiant universitetų administravimu. Taigi pertvarkos koncepcija yra veiklos, susijusios su T4EU ir jo giminiu projektu „Transform4European Research and Innovation“ (toliau – T4ERI), pagrindas. Šiuos projektus remia atitinkamai programos „Erasmus+“ ir „Horizontas 2020“, juose dalyvauja ir Vytauto Didžiojo universitetas. Abiejų projektų idėja – Europos universitetų ateitis ir jų vaidmuo įgyvendinant reikšmingus politinius, ekonominius ir socialinius pokyčius tiek Europoje, tiek visame pasaulyje. Ši vizija kyla iš būtinybės Europos universitetams vienytis, užuot konkuravus. Vadinasi, jie turi ieškoti bendrumų ir galimybių bendradarbiauti, dėl kurių Europos universitetai taptų stipresni ir pajėgūs konkuruoti pasauliniu mastu. Ši idėja buvo pradėta įgyvendinti prieš šešerius metus:

2017 metų lapkričio mėnesį Europos Komisija per Geteborge vykusį socialinį aukščiausio lygio susitikimą Europos Sąjungos vadovams pasiūlė Europos universitetų iniciatyvą, kuri yra dalis bendros vizijos, kaip iki 2025 metų sukurti Europos švietimo erdvę. 2017 metų gruodžio mėnesį šią iniciatyvą patvirtino Europos Taryba ir paragino iki 2024 metų įsteigti bent 20 Europos universitetų. Europos universitetų koncepciją

parengė Europos Komisija glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, aukštojo mokslo institucijomis ir studentų organizacijomis.¹

Aljansų koncepcija buvo įgyvendinta pasitelkus specialią programą, t. y. „Erasmus+“ Europos universitetų iniciatyvą. Iki šiol buvo paskelbti keturi kvietimai teikti paraiškas. Per pirmąjį, paskelbtą 2019 metais, buvo atrinkta 17 Europos universitetų, tarp jų 114 aukštojo mokslo institucijų iš 24 valstybių narių. Paminėtina, kad „Europos universitetas“ yra universitetų aljansas, sudarantis atskirą vienetą. Pagrindiniai kiekvieno aljanso bruožai – įvairovė ir papildomumas. Apskritai Europos universitetai apibrėžiami kaip:

tarptautiniai aukštojo mokslo institucijų iš visos ES aljansai, susibūrę studentų, dėstytojų ir visuomenės labui. <...> Gavę finansinę paramą iš programų „Erasmus+“ ir „Horizontas 2020“, jie didina Europos aukštojo mokslo kokybę, įtraukti, skaitmeninimą ir patrauklumą.²

Per antrąjį kvietimą 2020 metais buvo papildomai atrinkta 24 Europos universitetai, prisidėję prie pirmųjų 17 aljansų, atrinktų 2019 metais. T4EU pradėjo veikti per antrąjį kvietimų etapą ir buvo vienas tų aljansų, papildytų projektu T4ERI, siekiant sustiprinti ir mokslinę veiklą.

2022 metais vyko trečiasis kvietimas, kuriame teisę teikti paraiškas turėjo jau veikiantys Europos universitetai ir toliau gauti paramą. Buvo atrinkta 16 Europos universitetų iš pirmojo kvietimo nugalėtojų ir dar 4 – nauji aljansai. Europos Komisijos pranešime spaudai buvo apibendrinta, kad:

Kartu su 2020 metais atrinktais 24 aljansais dabar iš viso 44 Europos universitetai apima 340 aukštojo mokslo institucijų iš 31 šalies sostinės ir atokių regionų.³

Trečiojo kvietimo nugalėtojams skirtas 272 milijonų eurų biudžetas, finansuojamas tik iš programos „Erasmus+“ lėšų. Pagal naujausią 2023 metų kvietimą buvo sudaryti 7 nauji Europos universitetų aljansai. Pranešama, kad po naujausių papildymų 50 aljansų dabar apima daugiau kaip 430 aukštojo mokslo institucijų 35 šalyse. Jos įtraukia visas Europos Sąjungos valstybes nares ir devynias asocijuotąsias šalis.

Europos universitetai taip pat yra pavyzdinė Europos universitetų strategijos iniciatyva, kuri iki 2024 metų vidurio parems 60 Europos universitetų, apimančių per 500 aukštojo mokslo institucijų.⁴

¹ Prieiga internete <[24 new European Universities reinforce the European Education \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/education/news/24-new-european-universities-reinforce-the-european-education)>.

² Prieiga internete <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1264>.

³ Prieiga internete <<https://education.ec.europa.eu/news/44-european-universities-to-cooperate-across-borders-and-disciplines>>.

⁴ Prieiga internete <<https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/european-universities-initiative>>.

Komisijos komunikate dėl Europos universitetų strategijos akcentuojamas glaudesnis tarptautinis universitetų bendradarbiavimas siekiant iki 2025 metų sukurti du naujus darinius: Europos švietimo erdvę ir Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvę.

Kuriant Europos švietimo erdvę akcentuojamas jau vykstantis bendradarbiavimas ne tik aljansų viduje, bet ir tarp aljansų, siekiant sutelkti turimus išteklius, kurti bendrą Europos viziją ir suvienyti jėgas, kad būtų galima konkuruoti pasauliniu mastu. Tarpusavio papildomumas, darbo pasidalijimas ir suvienytos pajėgos – tai dalis pagrindinės idėjos, kuria grindžiamos permainos, būtinos Europos universitetams atsirasti. Taigi pagrindinių akademinų ir demokratinų vertybių puoselėjimas, pasitelkiant įvairovę, tarpdiscipliniškumą, įtrauktį, bus T4EU daugiapakopio universiteto norma.

Labai svarbu stiprinti konkrečias sritis, itin svarbias šiai transformacijai, nes šios sritys yra glaudžiai susijusios su problemomis, su kuriomis dabar susiduria pasaulis, t. y. klimato kaita, visuomenės pokyčiais dėl migracijos ir visuomenės senėjimo, taip pat ir skaitmeninės revoliucijos. Būtina sąlyga yra svarbiausių bendrų mokslinių tyrimų įgalinimas aljanso universitetuose. Turint galvoje neišvengiamas permainas, kurias patirs Europos universitetai ateityje, buvo įsteigtas ateities bendrų mokslinių tyrimų aljansas ir sukurtas giminingas projektas T4ERI.

Skirtingai nuo T4EU projekto, kuris yra „Erasmus+“ programos dalis ir dėl to yra orientuotas į mobilumą, studentų mokymą ir daugybę kitų bendrų veiklų, T4ERI yra programos „Horizontas 2020“ projektas, skirtas mokslinių tyrimų politikai. T4ERI partneriai yra tie patys, kaip ir T4EU. Kaip tarptautinis universitetų tinklas, jis turi pasiekti vieną iš šių ilgalaikių tikslų: „Nustatyti novatorišką, išsamią ir ilgalaikę bendrą mokslinių tyrimų bei inovacijų darbotvarkę ir jos strateginį veiksmų planą, siekiant suderinti ir modernizuoti T4EU partnerinių universitetų mokslinius tyrimus ir inovacijas.“ Atsižvelgdamas į šį tikslą, aljansas daugiausia dėmesio skiria ilgalaikiai vizijai ir bendradarbiavimui įvairiais mokslinių tyrimų organizacijų lygmenimis ir įvairiose mokslinių tyrimų veiklos srityse. Projekto misija – paversti aljansą glaudžiai tarpusavyje susijusiu tyrėjų tinklu. Čia priklauso ir Vytauto Didžiojo bei Saarlando universitetų iniciatyva – pradėti leisti bendrą aljanso universitetų mokslinių tyrimų žurnalą, su kuriuo dar vienu žingsniu priartėsime prie aljanso tikslo.

Siekiant parengti bendrą T4EU universitetų strategiją ir užtikrinti atvirojo mokslo, mokslo komunikacijos ir pilietinės visuomenės, taip pat viešųjų ir privačių institucijų dalyvavimą moksliniuose tyrimuose ir inovacijose, iš visų T4EU universitetų buvo surinkta ir apibendrinta tam tikra informacija apie mokslo komunikacijos ir atvirojo mokslo veiklą bei visuomenės dalyvavimą moksliniuose tyrimuose. Remdamiesi atsakymais T4ERI projekto dalyviai parengė galimybių žemėlapi „Mokslas visiems“, pagal kurį atskirai parengta T4EU bendra strategija „Mokslas visiems“ ir jos įgyvendinimo veiksmų planas.

Nors iš pradžių abiejų projektų trukmė buvo treji metai, visų universitetų partnerių bendradarbiavimas šiuose dviejuose projektuose atvėrė kelią ilgalaikiam bendradarbiavimui, kurį T4EU pratęsė dar ketveriems metams. Be to, projekto metu išaugo dalyvių skaičius. T4EU prasidėjo nuo 7 partnerių (Saarlando universitetas (Vokietija), Alikantės universitetas (Ispanija), Silezijos universitetas (Lenkija), Triesto universitetas (Italija), Sofijos šv. Klimento Ohridskio universitetas (Bulgarija), Estijos menų akademija, Vytauto Didžiojo universitetas, (Lietuva)), o projekto laikotarpiu išaugo iki 11 (Portugalijos katalikiškasis universitetas, Primorskos universitetas (Slovėnija), Žano Monė universitetas Sent Etjene (Prancūzija)). Vytauto Didžiojo universiteto pastangomis 2023 metais į T4EU įsitraukė ir Mariupolio valstybinis universitetas, Ukrainos universitetas tremtyje.

Kadangi pirmasis T4EU laikotarpis jau baigiasi, svarbu ne tik parengti ataskaitas ir apibendrinti rezultatus, bet ir apžvelgti svarbiausius etapus bei įvykius.

Aljanso pradžia – 2020 m lapkričio 1 d.

Pirmasis Europos kultūros festivalis (Kaunas) – 2022 m. gegužės 4–7 d.

Pirmoji T4EU savaitė (Katovicuose) – 2022 m. gegužės 9–13 d.

T4EU bakalauro studijų programų pradžia – 2022 m. pavasario semestras

Pirmoji strateginė asamblėja – 2022 m. spalio 17–19 d.

Pirmoji inovatyvaus mokymo konferencija (Kaunas) – 2022 m. spalio 24–27 d.

Verlumo žiemos mokykla (Triestas) – 2022 m. gruodžio mėn.

Pirmosios bendros studijų programos pradžia – 2023 m. spalio 1 d.

Antroji strateginė asamblėja – 2023 m. spalio 4–6 d.

T4ERI dar liko vieni metai. Nors jo tikslai ir uždaviniai šiek tiek skiriasi nuo įprastų mokslinių tyrimų projektų, juo siekiama suburti aljanso universitetų mokslininkus diskusijai apie Europos universiteto pagrindus ir susijusius klausimus. Būtent siekiant šio tikslo kilo idėja parengti specialų mokslinių tyrimų žurnalo numerį, kuriuo siekiama įgyvendinti vieną iš aljanso tikslų, t. y. paversti aljansą glaudžiai tarpusavyje susijusių tyrėjų tinklu. Šio bendro projekto pagrindu pasirinktas Vytauto Didžiojo universitete du kartaus per metus leidžiamas mokslinių tyrimų žurnalas „Darbai ir dienos“. Būtent šio konkretaus žurnalo pasirinkimas sietinas su toliau išvardytais veiksniais, kurie liudija, kad šis leidinys puikiai tinka būti T4EU žurnalu:

Pirma, žurnalas turi ilgą istoriją, yra gyvybingas ir plačiai žinomas. Žurnalas pradėtas leisti 1930 metais, po dešimties metų leidyba nutrūko, tik vėliau, Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, 1995 metais buvo atnaujinta. Žurnalas yra plačios teminės aprėpties, apima ir socialinius, ir humanitarinius mokslus, o tai naudinga aljanso partneriams, nes kai kurios disciplinos, pavyzdžiui, istorija, skirtingose šalyse priskiriamos skirtingoms sritims. Be to, žurnalas orientuotas į mokslinių tyrimų politiką, ypač susijusią su socialiniais ir humanitariniais mokslais (žr. 73 numerį⁵). Šią tendenciją būtų galima išlaikyti

⁵ Prieiga internete <<https://ejournals.vdu.lt/index.php/DiD/issue/view/110>>.

ir sustiprinti, įtraukiant atvirojo mokslo politiką, t. y. vieną iš T4ERI tikslų. Galiausiai, atvirosios prieigos pobūdis, taip pat tikslai, recenzavimo ir kalbos politika, etiniai klausimai (daugiau apie tai žurnalo svetainėje⁶). Galiausiai, bet ne mažiau svarbu, „Darbai ir dienos“ turi lanksčią struktūrą, kuri yra atvira didelei akademinių žanrų įvairovei, leidžia rengti specialius teminius numerius. Žurnale pateikiami ne tik akademiniai straipsniai, bet ir nepublikuota archyvinių ir kitokių šaltinių medžiaga, recenzijos, diskusijos, poleminiai straipsniai, apžvalgos, esė ir interviu. Šis atviras formatas suteikia daug lankstumo, todėl autoriai gali dalytis ne tik savo moksliniais tyrimais, bet ir idėjomis, kurios prisideda prie universitetų aljanso plėtros ir stiprinimo.

Toliau bus trumpai pristatyta šio numerio struktūra ir atskirų straipsnių tematika. Tuo siekiama įk kontekstinti pristatomus darbus, kuriuose gvildenamas transformacijos reiškinys, parodant, kad jis gali būti traktuojamas įvairiai ir aptariamasis iš įvairių pusių – kaip idėja ar sąvoka, veikianti dabartyje, atrandama praėityje ir kaip ateities visuomenės formuojantis veiksnys. Į kvietimą rašyti straipsnius šiam specialiam „Darbų ir dienų“ leidiniui atsiliepė tiek Europos aljanso T4EU mokslininkai, tiek kiti, kuriems rūpi transformacijos tema.

Pristatomas leidinys, sudarytas iš dviejų pagrindinių dalių, skirtas tarptautinio bendradarbiavimo švietimo ir mokslinių tyrimų srityje iššūkiams, taip pat socialinėms reformoms, tvariai Europos universitetų raidai. Pirmoji dalis skirta tarpdisciplininio pobūdžio moksliniams straipsniams, įrėmintiems dviejų filosofų darbais. Ji pradeda mokslo filosofo Juozo Kaspučio (Széchenyi István / Gyoro universitetas) straipsniu, kuriame susitelkiama į naujo modelio universiteto, t. y. Europos universiteto, vaidmenį, kurį jiems priskyrė Europos Taryba. Universitetų tinklas, formuojamas iš apačios į viršų, visoje Europos Sąjungoje turėtų suartinti formuojamą Europos švietimo ir Europos mokslinių tyrimų erdvę, susieti viešąjį ir privatųjį sektorius. Autorius atkreipia dėmesį į Europos Sąjungos švietimo sistemą, kuri „yra susipainiojusi tarp nacionalinių ir bendrų Europos interesų“, ir į akademinę bendruomenę, kuri „patiria vieną didžiausių egzistencinių konfliktų“. Neišspręsdus šio konflikto kyla pavojus, kad susidarys situacija, kuri perteikiama pasitelkiant idealizuotą *Homo academicus* vaizdinį, socialinę distopiją, Europos Sąjungos švietimo politiką, kritinį mąstymą ir pilietinį aktyvumą.

Jeigu Kasputis pabrėžia socialinio bei kultūrinio konteksto svarbą, formuluojant intelektines idėjas, tai Auksė Balčytienė (Vytauto Didžiojo universitetas) straipsnyje akcentuoja specifinį episteminių bendruomenių vaidmenį Europos Sąjungos instituciniame kontekste, kuomet daugelis jų patiria transformacijas „dėl plataus skaitmeninio, neoliberalios politikos plėtros ir geopolitinės galios pokyčių“. Autorė aptaria internetinės informacijos sklaidos trikdžius, disfunkcinę komunikaciją ir siūlo vadinamąją vidinės demokratizacijos strategiją kaip atsparumo minėtoms problemoms garantą. Vidinis episteminių bendruomenių demokratizavimas apima

⁶ Prieiga internete <<https://ejournals.vdu.lt/index.php/DiD/about>>.

tokias sąvokas: rūpinimasis bendrapiliečiais ir jų problemomis, moralinė sąmonė, lemianti užburta pasitikėjimą, informacijos vientisumas ir visuomenės sanglauda. Straipsnio pabaigoje argumentuojama, kodėl palaiko Europos integracijos siekį – „žengti koja kojon su etiška, dėmesingu ir atsakingu bendravimu“.

Tomas Berkmanas ir Saulė Milčiuvienė (Vytauto Didžiojo universitetas) straipsnyje „Duomenys teisės filosofijoje ir praktikoje“ pristato naujausias duomenų sampratas, reikšmes ir jų teisinio reguliavimo pokyčius. Samprata „duomenys“ atsiduria tarp dviejų kraštutinumų, dviejų visiškai skirtingų požiūrių. Autoriai siūlo alternatyvią filosofinę poziciją duomenų atžvilgiu, analogišką sociologinei jurisprudencijai ar teisiniam realizmui teisės filosofijoje. Teisinio reguliavimo lygmeniu analizuojami įvairūs svarbūs aspektai, pradedant bandymais apibrėžti duomenis teisės aktuose ir baigiant galimais tektoniniais lūžiais autorių teisių paradigmoje.

Barbara Bocchi (Triesto universitetas) nagrinėdama vaikų ir jaunimo gerovę kaip daugialypį reiškinį koncentruojasi į mokyklos kontekstą. Ji teigia, kad „gerovės mokykloje skatinimas ir parama jai yra vienas iš šiandieninių prioritetų“. Autorė pabrėžia klimato mokyklose svarbą. Straipsnyje pateikiami rodikliai, atrinkti iš teorinės literatūros apie Europos Sąjungos ir nacionalinę švietimo politiką, jie gali būti teoriniu pagrindu būsimiems tyrimams apie gerovę mokykloje, jos psichologinį klimatą.

Filosofiniai, komunikaciniai, teisiniai ir edukaciniai tyrimo aspektai, aktualūs Europos mastu, kitame straipsnyje papildyti tarpdisciplininiu požiūriu, pagrįstu žmogaus ir mašinos sąveika. Marcelis Pitermanas (Portugalijos katalikiškasis universitetas) nagrinėja nesąmoningas žmogaus kognityvines slinktis ir gilinaisi į tai, kaip galima sumažinti žmogiškąjį subjektyvumą, šališkumą ir įtaką algoritminiam sprendimų priėmimui mašinų mokymosi srityje. Vadinamojo kognityvinio šališkumo tipų nustatymas ir kontrolė prižiūrimo mokymosi algoritmuose pateikiama kaip daugialypis procesas, apimantis įvairių metodų rinkinį. Šis rinkinys turėtų padėti sumažinti šališkumą ir pasiekti tikslesnių rezultatų.

Paskutiniame pirmosios dalies moksliniame straipsnyje transformacijų tema pateikiama globaliai. Jame nagrinėjamos technologinės transformacijos. Jaraš Žiga Marušičius ir Urošas Sergašas iš Slovėnijos (Primorskos universitetas) tyrinėja „įvairias technologinės visuomenės vizijas, aptinkamas mūsų populiariojoje kultūroje ir tam tikruose moksliniuose darbuose, ypatingą dėmesį skirdami dviem pagrindiniams motyvams, kurie, atrodo, atspindi galbūt nesąmoningą nuogaštavimą dėl tariamai neišvengiamos technologinės mūsų visuomenės transformacijos“. Pasitelkę tarpusavyje glaudžiai susijusius *bazilisko* ir *zombio* įvaizdžius, siekdami išivaizduoti galimas dirbtinio intelekto technologijų raidos pasekmes, taip pat mokslo ir visuomenės požiūrį į jas, autoriai pristato technologines transformacijas, atkreipdami dėmesį į etinius saugiklius ir moralines dilemas.

Šio, specialiojo, numerio antroji dalis skirta Europos universiteto idėjai ir kitoms su Europos Sąjunga susijusioms temoms išryškinti, todėl joje nukrypstama nuo įprastinio akademinų straipsnių formato ir pateikiama keletas kitų žanrų, pavyzdžiui, apskritojo stalo diskusija, atsiminimai, esė ir pranešimai apie aktualias temas ir įvykius, ypač tuos, kurie atspindi tarpvalstybinio švietimo raidą ir prisideda prie daugelio Europos universitetų raidos transformacijų. Astrid M. Fellner, pavyzdžiui, prisimena savo, kaip „Erasmus“ studentės, studijas Triesto universitete pačioje „Erasmus“ programos pradžioje. Šie prisiminimai jai tapo atspirties tašku apmąstyti kultūrinių mainų ir tarptautinio bendradarbiavimo, kuris ne tik įvairiausiškai praturtina žmonių gyvenimą, bet ir padeda ugdyti tarpkultūrinę kompetenciją, svarbą. T4EU pasibaigusio etapo temai skirti Niki Stammwitz interviu ir Astridos M. Fellner pokalbis su pagrindiniais veikėjais bei žymiaisiais intelektualais iš partnerinių universitetų. Pašnekovai pristato raidą, iššūkius ir siekius, lėmusius šio aljanso atsiradimą. Pažymima, kad T4EU nėra vien tik institucinis bendradarbiavimas, tai eksperimentas ir nuolatinis dialogas. Nors aljanso partneriai vis dar susiduria su sunkumais, kylančiais susipažinimo procese, juos vienija įsipareigojimas formuoti Europos aukštojo mokslo ateitį. „Kronikoje“, paskutiniame žurnalo skyriuje, trumpai pristatomas pirmasis naujo projekto, atsiradusio iš T4ERI, renginys, taip užbaigiamas „Darbų ir dienų“ specialusis numeris, skirtas Europos universitetų aljansui.

Europai tapus inovacijų, technologinės ir socialinės pažangos centru, universitetams tenka pagrindinis vaidmuo suteikiant studentams išvalgų ir įgūdžių, reikalingų dinamiškai ateičiai. Todėl *transformacija* tapo itin svarbi Europos sistemos sąvoka. Kaip procesas, kuris turėtų lemti ilgalaikius socialinės struktūros normų ir santykių pokyčius, ji, transformacija, yra reikšminga daugeliu aspektų: individualios mąstysenos, kolektyvinių švietimo institucijų, pavyzdžiui, universitetų pastangų, atskirų regionų ir makroeuropiniu lygmeniu vykstančių procesų, darančių įtaką geografini, socialinei ir politinei erdvei. Socialinė transformacija suprantama kaip didžiulis tobulėjimo ir novatoriškų sprendimų potencialas, ypač kai tai siejasi su universitetais – vietomis, kuriose bendradarbiauja įvairių kartų žmonės iš visos Europos, kur švietimas, kaip niekur kitur, glaudžiai susijęs su moksliniais tyrimais, kur kuriamas mūsų ateities visuomenės modelis ir kur diskutuojama svarbiausiais, su šiais transformacijos procesais susijusiais klausimais. Taigi, specialiojo numerio tikslas – prisidėti prie diskusijų šia tema ir tapti platforma, inicijuoti pokalbį tarp mokslininkų iš įvairių universitetų, priklausančių ir „Transform4Europe“ tinklui, ir už jo ribų.

Rūta Petrauskaitė,
žurnalo „Darbai ir dienos“ vyriausioji redaktorė

Astrid M. Fellner,
79 numerio koredaktorė